

ÎN CONCEPȚIA LEGIUITORULUI REPUBLICII MOLDOVA EXCLUDEREA STĂRII CIVILE DIN OBIECTUL REGLEMENTĂRII STATUTULUI PERSONAL CONSTITUIE O MODERNIZARE SAU O CREATIE ARTIFICIALĂ DE LACUNE?

Valeriu BABĂRĂ

doctor în drept, conferențiar universitar
Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova,
Departamentul Drept Internațional și European
e-mail: valeriubabara@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4261-2772>

Întrebarea formulată în denumirea articolului nu este una retorică. Subiectul abordat vizează reglementările de drept internațional privat în materia statutului personal în dreptul Republicii Moldova ca urmare a modificărilor operate la Codul civil prin legea nr.133 din 15.11.2018 și excluderea stării civile din obiectul reglementării stabilite în Titlul II, Capitolul I al Cărții a Cincea.

Cuvinte-cheie: statut personal, lege aplicabilă, stare civilă, capacitate, lege națională, reședință obișnuită, relații de familie, persoană fizică, calificare.

ACCORDING TO THE LEGISLATOR OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA DOES THE EXCLUSION OF THE CIVIL STATUS FROM THE OBJECT OF THE REGULATION OF PERSONAL STATUS CONSTITUTE A MODERNIZATION OR AN ARTIFICIAL CREATION OF DEFICIENCIES?

The question asked in the article is not a rhetorical one. The subject addressed concerns the regulations of private international law regarding the personal status in the law of the Republic of Moldova, as a result of the modifications made to the Civil Code by law no.133 of 15.11.2018, and the exclusion of the civil status from the object of the regulation established in the Title II, Chapter I of the Book V.

Keywords: personal status, applicable law, civil status, capacity, national law, habitual residence, family relationships, individual, qualification.

DANS LA CONCEPTION DU LÉGISLATEUR DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA L'EXCLUSION DE L'ÉTAT CIVIL DE L'OBJET DE LA RÉGLEMENTATION DU STATUT PERSONNEL CONSTITUE UNE MODERNISATION OU UNE CRÉATION ARTIFICIELLE DE LACUNES?

La question au nom de l'article n'est pas rhétorique. Le sujet abordé concerne la réglementation du droit international privé en matière de statut personnel dans le droit de la République de Moldova à la suite des modifications apportées au Code Civil par la loi no 133 du 15.11.2018 et l'exclusion de l'état civil du sujet du règlement énoncé au Titre II, Chapitre I, du Cinquième livre.

Mots-clés: statut personnel, droit applicable, état civil, capacité, loi national, résidence habituelle, relations familiales, personne physique, qualification.

СОГЛАСНО КОНЦЕПЦИИ ЗАКОНОДАТЕЛЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА ИСКЛЮЧЕНИЕ ГРАЖДАНСКОГО СОСТОЯНИЯ ИЗ ОБЪЕКТА РЕГУЛИРОВАНИЯ ЛИЧНОГО СТАТУСА ЯВЛЯЕТСЯ МОДЕРНИЗАЦИЕЙ ИЛИ ИСКУССТВЕННЫМ СОЗДАНИЕМ ПРОБЕЛОВ?

Вопрос, заданный в названии статьи, не является риторическим. Рассматриваемый субъект касается норм международного частного права относительно личного статуса в законодательстве Республики Молдова, в результате изменений, внесенных в Гражданский кодекс законом № 133 от 15.11.2018 и исключения гражданского состояния из объекта регулирования, установленного в Разделе II, Главе I, Книги пятой.

Ключевые слова: *личный статус, применимое право, гражданское состояние, дееспособность, национальный закон, обычное место жительства, семейные отношения, физическое лицо, квалификация.*

Din perspectiva dreptului internațional privat, statutul personal include ansamblul materiei care aparține stării civile și capacității persoanei fizice, iar în unele situații și relațiile de familie.

Starea civilă este un drept personal nepatrimonial care constă în individualizarea persoanei fizice în raport cu alte persoane.

În sens larg, starea civilă reprezintă totalitatea calităților inerente persoanei fizice, care constituie condiția juridică a acesteia. Ca sumă a unor calități personale, starea civilă cuprinde următoarele elemente: din căsătorie, din afara căsătoriei, născut din părinți necunoscuți, adoptat, căsătorit, necăsătorit, divorțat, văduv, recăsătorit, rudă sau afin cu cineva, bărbat sau femeie (sexul), de o anumită vârstă, născut într-o anumită localitate [1, p.407].

În funcție de prezența unuia sau altuia dintre aceste elemente, condiția juridică a persoanei fizice în viața socială variază. Astfel, prin intermediul acestor elemente se produce o reală individualizare a persoanei fizice. Starea civilă este deosebită de elementele sale, precum și de efectele care se produc, iar datorită considerării lor distincte, legile aplicabile pot fi diferite.

În lipsa unei definiții legale în dreptul Republicii Moldova, considerăm că starea civilă reprezintă un ansamblu de elemente, rezultând din actele și faptele de stare civilă, prin intermediul cărora are loc individualizarea persoanei fizice.

Starea civilă este determinată de anumite fapte juridice care se produc independent de voința persoana-

nei (de exemplu, nașterea și moartea reprezintă fapte juridice care constituie începutul și sfârșitul calității de subiect de drepturi și obligații a unei persoane fizice), precum și de unele manifestări de voință făcute, în conformitate cu legea, pentru a dobândi o anumită stare civilă (de exemplu, căsătoria, divorțul, schimbarea numelui etc., sunt acte juridice care se produc ca urmare a manifestării de voință).

Astfel, o persoană fizică nu poate să-și aleagă o stare civilă care nu este conformă cu legea sau să solicite înregistrarea unor acte sau fapte de stare civilă neprevăzute de lege. În această privință dreptul material al Republicii Moldova reglementează modul de înregistrare a actelor de stare civilă în Legea nr.100 din 26.04.2001 cu modificările ulterioare [2].

Așadar, starea civilă ca element al statutului personal reprezintă un atribut de individualizare și identificare a persoanei fizice, cuprinzând toate elementele ce contribuie la conturarea calității de subiect de drept. În acest sens, starea civilă reprezintă statutul persoanei în dreptul privat, între naștere și moarte [3, p.98].

În ceea ce privește capacitatea persoanei fizice, ar fi de remarcat că personalitatea umană presupune existența capacității juridice, care reprezintă aptitudinea abstractă a subiectului de drept de a avea drepturi și obligații (ființa umană fiind premisa capacității juridice). În acest sens, art.23 din Codul civil prevede, că persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și obligații civile.

În practica dreptului internațional privat se utilizează în mod frecvent și termenul de „incapacitate”, capacitatea constituind regula, iar incapacitatea – excepția. Astfel, problema legii aplicabile capacității unei persoane, nu se pune, decât în cazul existenței incapacității.

Noțiunea de capacitate se prezintă sub două aspecte diferite:

- Aptitudinea de a fi titularul unui drept sau a unei obligații constituie capacitatea de folosință. În acest sens, art.24 alin.(1) și (2) din Codul civil stabilește că „capacitatea de a avea drepturi și obligații civile (capacitate de folosință) se recunoaște în egală măsură tuturor persoanelor fizice și apare în momentul nașterii și încetează prin decesul acestora”.

- Aptitudinea de a dobândi și exercita drepturi și de a-și asuma obligații prin încheierea de acte juridice constituie capacitatea de exercițiu. În acest sens, art.25 din Codul civil dispune că „capacitatea de exercițiu este aptitudinea persoanei de a dobândi prin fapta proprie, de a exercita drepturi civile și de a-și asuma personal obligații civile și de a le exercita”.

Aceste deosebiri prezintă importanță în soluționarea unui conflict de legi în materie de capacitate.

Starea civilă și capacitatea civilă, deși ca noțiuni sunt distincte, între acestea există o strânsă legătură. Dintre elementele ce alcătuiesc starea civilă un loc principal îl au cele care determină începutul și sfârșitul capacității de folosință. Astfel, cu ajutorul stării civile se determină capacitatea de folosință a persoanei fizice, adică calitatea de subiect de drepturi și obligații.

Orice persoană fizică are o stare civilă, indiferent de faptul dacă are sau nu capacitate de exercițiu. Starea civilă poate influența capacitatea de exercițiu în sensul art.26 alin.(2) din Codul civil, conform căruia minorul dobândește prin căsătorie capacitate deplină de exercițiu.

În materia dreptului internațional privat starea civilă și capacitatea persoanei fizice, de regulă, este

cârmuită de legea personală (*lex personalis*), care se poate prezenta sub două aspecte: a) legea națională (*lex patriae*) sau legea domiciliului/reședinței obișnuite (*lex domicilii*).

Dreptul conflictual al Republicii Moldova reglementează legea aplicabilă statutului personal în cuprinsul Cărții a Cincea din Codul civil (Titlul II, Capitolul I „Statutul persoanei fizice”, art.2586-2593).

Constatăm, că reglementările actuale stabilite prin Legea nr.133 din 15.11.2018 [4] comparativ cu normele conflictuale anterioare în materie, nu fac referire la starea civilă, așa cum prevedea art.1587 din Codul civil, potrivit căruia „starea civilă și capacitatea persoanei fizice sunt cârmuite de legea națională”.

Având în vedere că din punctul de vedere al dreptului internațional privat statutul personal include ansamblul materiei care cuprinde starea civilă și capacitatea persoanei fizice este de neașteptat de ce legiuitorul exclude starea civilă din reglementare, deoarece normele conflictuale actuale se referă doar la capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu.

În acest context, precizăm că între starea civilă și capacitate există o strânsă legătură în sensul că dintre elementele stării civile un rol esențial îl au cele care determină începutul și sfârșitul capacității de folosință. Astfel, cu ajutorul stării civile se determină capacitatea de folosință a persoanei fizice, adică calitatea de subiect de drepturi și obligații.

Prin excluderea stării civile din obiectul reglementărilor statutului personal, legiuitorul a creat în mod artificial o lacună în dreptul conflictual al Republicii Moldova. Această excludere trezește cel puțin nedumerire, deoarece respectiva lacună (gol în legislație) oricum va fi completată prin analogia legii sau analogia dreptului, în sensul art.6 alin.(1) din Codul civil, care prevede că „în cazul nereglementării prin lege ori prin acordul părților și lipsei de uzanțe, raporturilor prevăzute la art.2 li se aplică,

dacă aceasta nu contravine esenței lor, norma legislației civile care reglementează raporturi similare (analogia legii)”. În continuare, alin.(2) al aceluiași articol stabilește că „dacă aplicarea analogiei legii este imposibilă, drepturile și obligațiile părților se determină în funcție de principiile legislației civile și de echitate (analogia dreptului)”.

Prin urmare, în situația în care în fața instanței din Republica Moldova va apărea un litigiu de drept internațional privat privind starea civilă, acesta va fi cărmuit de legea națională prin analogia legii, având în vedere că starea civilă determină capacitatea de folosință a persoanei fizice, adică calitatea de subiect de drepturi și obligații, iar potrivit art.2587 alin.(1) din Codul civil, capacitatea de folosință a persoanei fizice este guvernată de legea națională.

Menționăm, că această soluție se întemeiază pe ideea că instanța de judecată nu este în drept să refuze înfăptuirea justiției pe motiv că norma juridică lipsește sau că este neclară, așa cum rezultă din dispozițiile art.6 alin.(4) din Codul civil.

Totodată, remarcăm unele deficiențe în logica reglementărilor privind legea aplicabilă statutului persoanei fizice cuprinse în Capitolul I, Titlul II din Cartea a Cincea din Codul civil.

Observăm, că reglementările în materie debutează cu calificarea legală a noțiunii de lege națională stabilită de dispozițiile art.2586 din Codul civil. Având în vedere că calificarea în dreptul internațional privat este o operațiune logico-juridică de determinare a sensului exact și complet al noțiunilor juridice utilizate de norma conflictuală, atât privitor la obiectul reglementării sale, cât și în ceea ce privește legea competentă a cărmui raportul juridic, considerăm că anterior calificării, legiuitorul trebuia să prevadă norma conflictuală propriu-zisă, adică tocmai acea normă pe care a exclus-o din obiectul reglementării, și anume „starea civilă și capacitatea persoanei fizice sunt cărmuite de legea națională”, iar ulterior să califice ce se înțelege prin lege națională.

În continuare, se va proceda la o analiză a soluțiilor conflictuale prevăzute de normele conflictuale în materia statutului personal cu observații corespunzătoare.

De regulă, normele conflictuale în materia la care ne referim includ ca punct de legătură cetățenia, iar pentru unele situații legiuitorul consacră și reședința obișnuită a persoanei fizice, după cum vom vedea în cele ce urmează.

În sensul prevederilor art.2587 alin.(1) și art.2588 alin.(1) din Codul civil, capacitatea persoanei fizice sub ambele forme (capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu) este guvernată de legea națională. Așa cum am remarcat anterior, calificarea legală a noțiunii de lege națională este efectuată prin dispozițiile art.2586 alin.(1) din Codul civil potrivit căruia „legea națională a cetățeanului este legea statului a cărui cetățenie o are persoana fizică”. Astfel, cetățenia constituie punctul de legătură pentru norma conflictuală în al cărei conținut intră capacitatea persoanei fizice (și starea civilă – nota autorului).

Potrivit art.2586 alin.(6) din Codul civil, determinarea și proba cetățeniei se fac în conformitate cu legea statului a cărui cetățenie se invocă. Astfel, dacă o persoană invocă cetățenia italiană în fața instanțelor din Republica Moldova, într-o problemă de capacitate de exercițiu, problema dacă această persoană este sau nu cetățean italian, va fi soluționată de instanța din Republica Moldova, în conformitate cu legea italiană. În același mod va fi determinată și cetățenia invocată de o altă persoană.

Așadar, determinarea cetățeniei înseamnă și determinarea legii naționale a persoanei fizice respective.

După cum rezultă explicit din prevederile alin.(1) al art.2586 din Codul civil, aplicarea legii naționale, deci luarea cetățeniei ca punct de legătură, constituie regula în materia statutului personal, de la care există și unele excepții în care devine aplicabilă legea reședinței obișnuite a persoanei fizice.

Aplicarea legii reședinței obișnuite devine incidentă în cazurile prevăzute de dispozițiile art.2586 alin.(2)-(5) din Codul civil.

Astfel, în cazul în care persoana are două sau mai multe cetățenii, legea națională se consideră legea statului cu care persoana are cele mai strânse legături, așa cum rezultă în mod explicit din dispozițiile alin.(2), iar cele mai strânse legături persoana le are prin reședința obișnuită sau prin locul unde își desfășoară activitatea principală.

Considerăm, că soluția oferită de textul alin.(2) se referă la situația în care persoana are două sau mai multe cetățenii, dintre care nici una nu este a Republicii Moldova.

În conformitate cu dispozițiile alin.(3) al art.2586, legea națională a cetățeanului Republicii Moldova care, potrivit legii străine, este considerat că are o altă cetățenie este legea Republicii Moldova.

Astfel, rezultă că în cazul dublei cetățenii, din care una este cea a forului, legea națională se consideră cea a forului. Așadar, legea Republicii Moldova va fi aplicată pentru cetățenii Republicii Moldova, chiar dacă aceștea au dobândit și o altă cetățenie, atât timp cât ei nu au pierdut cetățenia Republicii Moldova, în conformitate cu Legea cetățeniei nr.1024 din 2.06.2000 [5].

Această soluție conflictuală oferită de textul alin.(3), se referă la situația în care persoana are dubla cetățenie, dintre care una este cea a Republicii Moldova, care este diferită de cazul în care persoana are două sau mai multe cetățenii dintre care nici una nu este a Republicii Moldova, prevăzută de alin.(2).

Referitor la situația în care persoana nu are nici o cetățenie, art.2586 alin.(4) din Codul civil prevede următoarea soluție: „Legea națională a apatridului este legea statului în care apatridul are reședința obișnuită, iar în lipsa acesteia, reședința temporară”.

În opinia noastră, această formulare este confuză și eronată, în sensul că dacă persoana este apatrid, adică nu are nici o cetățenie, atunci legea națională

nici nu există. Totodată, legea națională nu poate fi legea reședinței obișnuite, având în vedere că ambele constituie puncte de legătură distincte, reprezentând două aspecte ale aplicării legii personale. În situația când persoana nu are nici o cetățenie (apatrid), în locul legii naționale (care nu există) trebuie să fie aplicată legea reședinței obișnuite, iar în lipsa acesteia, legea reședinței (temporare). Astfel, în această situație reședința obișnuită trebuie considerat ca punct de legătură principal, iar reședința (temporară) punct de legătură subsidiar, în sensul că instanța trebuie să aplice, cu prioritate, legea statului unde apatridul își are reședința obișnuită, și numai în cazul când acesta nu are reședință obișnuită, se va apela la legea statului unde își are reședința (temporară).

Pornind de la aceste precizări referitoare la textul alin.(4), considerăm că formularea potrivită ar fi următoarea: „Legea aplicabilă stării civile și capacității apatridului este legea statului unde acesta are reședința obișnuită, iar în lipsa acesteia, legea reședinței (temporare)”.

În ceea ce privește statutul personal al refugiaților, art.2586 alin.(5) prevede următoarele: „Legea națională a refugiatului se consideră legea statului care îi acordă azil, dacă nu este prevăzut altceva de legea Republicii Moldova sau de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte”. Precizăm, că pentru această ipoteză Convenția privind statutul refugiaților (Geneva, 1951) la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr.677 din 23.11.2001 [6] prevede în art.12 alin.(1) că „statutul personal al unui refugiat va fi guvernat de legea țării unde își are domiciliul sau, în lipsa unui domiciliu, de legea țării unde își are reședința”.

În acest caz ne aflăm în prezența unui conflict între norma conflictuală internă și norma conflictuală uniformă cuprinsă într-o convenție internațională la care Republica Moldova este parte, conflict care urmează a fi soluționat în favoarea normei conflictuale uniforme.

Reședința obișnuită ca punct de legătură pentru determinarea legii aplicabile statutului personal este o noțiune recent introdusă în Codul civil al Republicii Moldova.

Calificarea legală a noțiunii de reședință obișnuită în dreptul Republicii Moldova este prevăzută în art 38 din Codul civil care stabilește următoarele:

„(1) Domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are reședința obișnuită. Se consideră că persoana își păstrează domiciliul atât timp cât nu și-a stabilit un altul.

(2) Reședința obișnuită demonstrează o legătură apropiată și stabilă a persoanei fizice cu locul vizat. La determinarea reședinței obișnuite se iau în considerare toate elementele de fapt relevante, în special durata și regularitatea prezenței persoanei în locul vizat, precum și condițiile și motivele acestei prezențe.

(3) Reședința temporară a persoanei fizice este locul unde își are locuința temporară sau secundară.

(4) Stabilirea sau schimbarea domiciliului nu operează decât atunci când cel care ocupă sau se mută într-un anumit loc a făcut-o cu intenția de a avea acolo reședința obișnuită. Dovada intenției rezultă din declarațiile persoanei făcute la autoritățile competente să opereze stabilirea sau schimbarea domiciliului, iar în lipsa acestor declarații, din orice alte împrejurări de fapt.

(5) Persoana al cărui domiciliu nu poate fi stabilit cu certitudine se consideră domiciliată la locul reședinței sale temporare.

(6) În lipsa de reședință temporară, persoana este considerată că domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaște, la locul unde persoana se găsește”.

Referitor la textul reglementării prevăzute de art.38 din Codul civil se impun două precizări, una din perspectiva dreptului internațional privat și alta din punctul de vedere al dreptului intern.

Prima precizare constă în faptul că reședința obișnuită ca punct de legătură în determinarea legii aplica-

bile apare în raporturile de drept internațional privat, astfel considerăm că calificarea noțiunii de reședință obișnuită ar fi fost mai potrivită în cuprinsul Cărții a Cincea din Codul civil, adică în cadrul reglementărilor de drept internațional privat. În plus, această idee se justifică prin aceea că reședința obișnuită ca punct de legătură în determinarea legii aplicabile apare nu doar în materia statutului personal, ci și în materia obligațiilor contractuale, necontractuale, succesiunii etc.

Menționăm, că reglementările anterioare existente până la modificarea Codului civil prin Legea nr.133 din 15.11.2018, și anume art.1587 alin.(2)-(4) stabileau aplicarea legii domiciliului sau reședinței persoanei fizice ca puncte de legătură pentru determinarea legii aplicabile.

Reglementările actuale, și anume art.2586 alin. (2) și (4) din Codul civil, apelează la aplicarea legii reședinței obișnuite, soluție întemeiată pe ideea liberei circulații a persoanelor, care duce la opțiunea unui punct de legătură mai flexibil.

Pe planul dreptului internațional privat reședința obișnuită prezintă importanță ca punct de legătură subsidiar după cetățenie, cu precădere în ipoteza cetățeniei multiple sau a apatrizilor. Reședința obișnuită se caracterizează prin caracterul principal al locuinței, absența formalităților legate de înregistrare a acesteia și durabilitatea legăturilor cu statul în care aceasta este stabilită.

Așadar, noțiunea de reședință obișnuită și stabilirea acesteia ca punct de legătură de cele mai multe ori alternative la cetățenie, a dus la diminuarea noțiunii de domiciliu în dreptul internațional privat. Din această perspectivă, este evident că legiuitorul a instituit în mod practic, în afară de cetățenie și domiciliu, acestea constituind puncte de legătură de drept, și reședința obișnuită care reprezintă un punct de legătură de fapt, care implică caracterul principal al locuinței și durabilitatea legăturilor persoanei cu statul pe al cărui teritoriu este stabilită reședința obișnuită.

Pentru determinarea reședinței obișnuite, urmează să constatăm o distincție între faptul dacă este vorba de o persoană fizică obișnuită sau un profesionist.

Astfel, în sensul art.38 alin.(2) din Codul civil, reședința obișnuită demonstrează o legătură apropiată și stabilă a persoanei fizice cu un anumit stat, iar la determinarea reședinței obișnuite se iau în considerare toate elementele de fapt relevante, în special durata și regularitatea prezenței persoanei în acel loc, precum și condițiile și motivele acestei prezențe.

Având în vedere că potrivit art.38 alin.(1) din Codul civil, domiciliul persoanei fizice este locul unde aceasta își are reședința obișnuită, constatăm că dreptul Republicii Moldova echivalează reședința obișnuită cu domiciliul (de drept comun) al persoanei fizice.

Potrivit art.2586 alin.(7) din Codul civil, reședința obișnuită a unei persoane fizice acționând în exercitarea activității sale de profesionist este locul unde aceasta a fost înregistrată în calitate de profesionist. Această reglementare coincide cu cea prevăzută de art.41 din Codul civil, conform căreia persoana fizică care practică o activitate de întreprinzător sau profesională își are domiciliul, în tot ce privește ace activitate, și la sediul formei de exercitare a activității. Concordanța celor două reglementări confirmă similitudinea dintre noțiunea de reședință obișnuită și cea de domiciliu în dreptul Republicii Moldova.

Din punctul de vedere al dreptului intern, constatăm că reglementările actuale privind domiciliul și reședința diferă de cele precedente, adică anterioare Legii nr.133 din 15.11.2018. Astfel, reglementările anterioare stabilite prin dispozițiile art.30 din Codul civil în care domiciliul persoanei fizice era considerat locul locuinței statornice sau principale, iar reședința era considerată locul locuinței temporare sau secundare, în sensul că domiciliul reprezintă locuința permanentă, iar reședința locuința temporară,

erau mai potrivite în ceea ce privește definirea legală a acestora.

Observăm, că reglementările actuale stabilite de art.38 din Codul civil intercalează reședința obișnuită cu domiciliul și reședința, aceasta din urmă fiind exprimată printr-un termen nou, și anume „reședința temporară”. Considerăm, că termenul de „reședință temporară” este nepotrivit, având în vedere că reședința prin ea însăși este temporară, în sensul de locuință temporară, pentru că în ipoteza în care nu este temporară ne aflăm în prezența locuinței permanente, adică domiciliului. Prin urmare, introducerea noțiunii de „reședință temporară” ni se pare, cel puțin, alogică, iar termenul de „reședință” exprimă exact sensul noțiunii, în sens de locuință temporară.

Ipoteza pentru care legiuitorul a recurs la noțiunea de „reședință temporară” pentru a o deosebi de noțiunea de „reședință obișnuită”, deasemenea, nu se justifică pentru motivele enunțate anterior.

Considerăm că calificarea noțiunii de „reședință obișnuită” ar fi fost mai adecvată în cadrul reglementărilor de drept internațional privat cuprinse în Cartea a Cincea, având în vedere că aceasta se manifestă ca punct de legătură în determinarea legii aplicabile exclusiv în raporturile cu element de extraneitate, și nu în raporturile de drept intern în care reședința obișnuită nu prezintă relevanță. În schimb, reglementarea prevăzută de art.38 din Codul civil trebuia să se refere doar la definirea legală a domiciliului ca locuință principală și a reședinței ca locuință temporară.

În rezultatul observațiilor făcute în legătură cu problematica abordată, se desprind două concluzii:

Primo: Este evident că prin excluderea stării civile din obiectul reglementărilor privind legea aplicabilă statutului personal, legiuitorul a creat în mod artificial o lacună în dreptul internațional privat al Republicii Moldova, care așa cum am menționat va fi completată prin analogia legii în sensul art.6 alin. (1) din Codul civil. Astfel, starea civilă va cădea sub

incidența legii naționale din motivele enunțate anterior.

Însă, din întrebarea formulată în denumirea articolului, rezultă o altă întrebare: Care a fost motivul creării artificiale a respectivei lacune, având în vedere că rolul legiuitorului este de a acoperi golurile în legislație și nu crearea acestora, iar soluția potrivit căreia starea civilă și capacitatea sunt cărmuite de legea națională este una adecvată și rațională ?

Secundo: Efectuarea calificării noțiunii de „reședință obișnuită” ar fi fost potrivită dacă își găsea reflecție în cuprinsul Cărtii a Cincea, adică în dispozițiile de drept internațional privat, având în vedere că reședința obișnuită prezintă relevanță în calitate de punct de legătură în determinarea legii aplicabile exclusiv în raporturile de drept privat cu element de extraneitate nu doar în materia statutului personal, ci și în alte materii, cum ar fi obligațiile contractu-

ale, obligațiile necontractuale, succesiunea etc., pe când reglementarea stabilită de dispozițiile art.38 din Codul civil să fie limitată în definirea legală a domiciliului ca locuință permanentă și a reședinței ca locuință temporară, precum și renunțarea la termenul de „reședință temorară”, deoarece termenul de „reședință” redă întocmai sensul acesteia.

Referințe bibliografice:

1. BELEIU, Gh. *Drept Civil*. Ediția a VII-a, Editura Universul Juridic, București, 2001.
2. Monitorul Oficial nr.97-99 din 17.08.2001.
3. CARBONNIER, J. *Droit civil, Les personnes, 20e ed.*, Presses Universitaires de France, Paris, 1996.
4. Monitorul Oficial nr.66-75 din 1.03.2019.
5. Monitorul Oficial nr.98-101, 2000.
6. Monitorul Oficial nr.150-151, 2001.